

MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI U ZAGREBU

PROBLEMI I NASTOJANJA

Sažetak zaključaka sa sastanka likovnih umjetnika, muzealaca, povjesničara umjetnosti i arhitekata održanog u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, Habdelićeva 2, dana 10. veljače 1994. Sastanku su prisustvovali potpisnici ovih zaključaka.

1. Već više od dvadeset godina nameće se problem uspostavljanja MUZEJA SUVREMENE UMJETNOSTI kao kompleksnog centra za umjetnost 20. stoljeća, a koju funkciju sve ovo vrijeme (četrdesetogodišnje djelovanje) obnaša Galerija suvremene umjetnosti u sklopu Galerija grada Zagreba. Ona za svoju izložbenu aktivnost i povremeno izlaganje dijela fundusa raspolaže sa 250 m² prostora, a zajedno s depoima 400 m². Oko 250 umjetnina iz fundusa posuđeno je raznim državnim institucijama radi ukrašavanja njihovih radnih prostorija, kao i zato što u sadašnjim uvjetima depoa nije moguće pohraniti sva djela. Istodobno sve te institucije, kojima su djela posuđena, ignoriraju problem smještaja Muzeja suvremene umjetnosti. Do sada je bilo nekoliko ponuđenih rješenja, ranih 70-ih određena je lokacija budućeg muzeja, na lijevoj, dakle trnjanskoj obali Save. Tu do danas nije ništa izgrađeno. Zatim se pokušalo naći rješenje u zgradi Paromlina, u međuvremenu teško oštećenoj požarom.

Najnovija inicijativa okrenula se zgradi bivšega Radničkog sveučilišta "Moša Pijade" u Aveniji Vukovar, izuzetno kvalitetnoj zgradi arhitekata Nikšića i Kućana dovršenoj 1961. godine, jednom od rijetkih spomenika moderne arhitekture u gradu Zagrebu.

2. Stručnjaci koji su sa svih mogućih aspekata razmotrili takvu mogućnost, našli su i negativnih, ali i znatno više pozitivnih razloga za nju. Mnogi u tom zahvatu vide trajnije i trenutačno najekonomičnije rješenje. Premda su se svi složili da bi idealno bilo graditi potpuno novi objekt za Muzej suvremene umjetnosti. Ipak u trenutačnoj situaciji zgrada bivšeg RANS-a pruža mnoge pogodnosti: to je fleksibilna transparentna arhitektura, s pregradnim zidovima koji bi se mogli mijenjati bez zadiranja u integritet spomenika kulture. U budućnosti postoje mogućnosti dogradnje. Ono što je najvažnije bez velikih investicija i postupno u njoj bi se muzej mogao uspostaviti u vrlo kratko vrijeme i relativno jeftino. Tamo bi mogao funkcionirati stalni postav, kao i raznovrsna izložbena djelatnost, živi proces komunikacije s umjetnošću, dokumentacija, biblioteka, istraživački odjeli.

Neki od sudionika sastanka bili su skeptični spram zgrade RANS-a, u prvom redu zbog kompliciranih vlasničkih odnosa u njoj (sudski spor oko vlasnika), te je predloženo da se razmotre i još neki prostori u gradu.

No, prošlo vrijeme pokazuje koliko su svi takvi pokušaji bili uzaludni (drastičan primjer Paromlina). S druge strane, brojni su se umjetnici složili da je problem vlasničkih odnosa za nas sekundaran i treba ga rješavati na razini Grada i Republike. Bitno je razbiti otpore protiv Muzeja suvremene umjetnosti i dobiti upravo potporu tih struktura da se počne razgovarati o Muzeju općenito. Ne o Muzeju suvremene umjetnosti pod svaku cijenu, nego o takvome muzeju koji će i dalje stvarati identitet ovoga grada, kao što je to Galerija suvremene umjetnosti uvijek činila. Galerija suvremene umjetnosti ima europski

image i njega treba sačuvati. Trenutačno se aktualni prostor Galerija grada Zagreba samo smanjuje (oduzimanje Ateljea Meštrović, potom Galerije primitivne umjetnosti!).

3. Sudionici su se složili da treba tražiti konsenzus kulturne javnosti kako bi se konačno otklonila nesklonost gradskih vlasti Muzeju suvremene umjetnosti. Treba ići u zajedničku borbu ne protiv "amatera i diletanata, već beskrupuloznih interesnih grupa".

U tom smislu definirat će se područje djelovanja Moderne galerije i Galerije (Muzeja) suvremene umjetnosti, što ne predstavlja nikakav problem. Moderna galerija je nacionalna galerija umjetnosti 19. i 20. stoljeća, a Galerija suvremene umjetnosti ima četrdesetogodišnji internacionalni image i promovira paralelne događaje u nas i u svijetu. Treba uvjeriti ljude u Saboru da je suvremena umjetnost nešto čime se možemo identificirati sa svijetom. Dakle, Moderna galerija i Muzej suvremene umjetnosti bile bi dvije komplementarne ustanove i stoga je na njima da one zajedničkom akcijom i zajedničkim stajalištem krenu u daljnje akcije.

4. Kao ključna zadaća postavlja se problem osvještavanja činjenice da nacija nema identiteta ako nema čuvane i očuvane baštine. A baštinu čini i ona umjetnička produkcija koja nastaje sada. Ne shvatimo li to, postat ćemo mi od danas odgovorni za pustoš koju ćemo prepustiti generacijama koje dolaze. Bit ćemo odgovorni pred poviješću.

5. Predložen je kontakt s Uredom predsjednika. U delegaciji bi trebali biti: Ivan Kožarić, Marijan Jevšovar, Igor Zidić, Zvonko Maković, Nada Vrkljan-Križić, Marijan Susovski.

Primljeno: 4. 4. 1994.

SUMMARY

Museum of Contemporary Art in Zagreb

Problems and aspirations

The members of the meeting of 10 February 1994 tried to examine the possibility of the realization of the latest initiative to house the museum in the building of the former Moša Pijade educational center, one among the few monuments of modern architecture in Zagreb. Although all participants agreed that an entirely new building, designed for the purpose, would be ideal, the present socioeconomic situation leads many to believe that the choice of the building designed by architects Kučan and Nikšić is likely to be the most available and the best long term solution.

The meeting agreed that the Gallery of Contemporary Art and Modern Gallery have to define their activities in such a way as to be able to act as two complementary institutions. Among the priorities established at the meeting are the effort to change the averse attitude of municipal political structures to the establishment of the museum of contemporary art, and to attain to the consensus of cultural public on this issue.

One of the essential tasks to be accomplished in the future is the awakening of the nation's awareness of the role of the preservation of cultural heritage in the preservation of national identity.

KAKO PRIČAMO PRIČE

Žarka Vujić
Filozofski fakultet
Zagreb

Unutar teoretskih promišljanja o prirodi i specifičnostima muzejskog predmeta povijesni muzejski materijal(1) često je pobuđivao zanimanje muzeologa. Dapače, proučavanju muzejskog predmeta u povijesnim muzejima i zbirkama dr. A. Bauer posvetio je znatan dio svoga teorijskog rada, koji je rezultirao dobro poznatom tezom o "funkciji predmeta kao subjekta i objekta u ekspoziciji"(2). Riječ je o takvoj očiglednosti i primjenjivosti koje postajemo svjesni stupanjem u prostor bilo koje vrsti povijesnog muzeja: od memorijalne kuće do muzeja pojedinoga grada. Snaga konteksta koji je razapet između prostorno-vremenskog para s osobitim naglaskom na pojedinim povijesnim osobama i događajima najbitnija je sila u činu selekcije i prosudbe potencijalnih predmeta koji će ući u povijesni muzej. Količina prisutnih i izvedivih asocijacija nadvladava pitanje visokih umjetničkih ili oblikovnih vrijednosti. Razumljivo da grupiranje i obrada takova materijala stvara dodatne probleme. Tako će se u velikome Povijesnome muzeju u Detroitu oni razvrstavati prema vojnoj, pomorskoj, društvenoj, industrijskoj, urbanoj i arhitekturnoj (ipak!) POVIJESTI (3), dok će se u Povijesnome muzeju Hrvatske zbirke oblikovati prema vrsti građe u zbirku oružja, kamenih spomenika, grbova, zastava, slika...itd. Proces upravljanja takvim zbirkama potpuno je identičan kao i u svakome drugome muzeju. No, kako dokumentirati sve dragocjene podatke o predmetima koji ne ulaze ni u njihov fizički opis, ni u metodu, mjesto ili vrijeme nabave, pa ni u podatak o autoru ili mjestu izrade. Preostaje nam nešto što bismo nazvali POVIJEST POVIJESNOG PREDMETA. Bilježi li se ona manualno, dobit ćemo manje ili više iscrpan tekstualni prilog. Pristupimo li kompjutorskoj obradi da bismo mogli bolje raspolagati dokumentacijom o predmetima, ali istodobno i omogućiti široj društvenoj zajednici da ima uvid koja se to baština nalazi pohranjena i zaštićena u muzejskim institucijama (uskoro će to biti zahtjevi poreznih obveznika da precizno znaju kamo se troši njihov novac), problemi se povećavaju. Postavljaju se pitanja klasifikacije, različitih vrsta standarada ili terminologije. Višeslojnost kao i suptilna kulturna složenost ostaju negdje između, čekajući da ih otkrivamo dio po dio u izložbenim događanjima. No, jesmo li ih doista sposobni osvijestiti barem putem izložaba? Početkom ove godine susreli smo se s nekoliko prezentacijskih događaja koji su se kako u cijelosti tako i u pojedinim segmentima, koristili povijesnim materijalom za predočavanje zadanih tema. Prvo ćemo se osvrnuti na izložbu "Zagreb: Star, lijep, živ 1094.-1994.", koju su zajednički priredili Gradsko poglavarstvo, Gradski zavod za planiranje razvoja i zaštitu čovjekova okoliša i Muzej grada. Riječ je o brzo pripremljenom projektu kojim se željelo stanovnike metropole podsjetiti na početak godine velike obljetnice. Usput, dok slušam porazne podatke o financijama utrošenim za popravak potpuno devastiranih osnovnih urbanih elemenata poput klupa, telefonskih govornica ili zelenih površina zasadenih novom vrstom tulipana Croatia, čini se da bi se građanima trebalo obraćati svaki mjesec izložbom provokativnijeg, pa čak i apelativnijeg postava. No, i spomenuta siječanijska, popratili je mi s ma koliko primjedaba i opravdanih kritika, odigrala je svoju ulogu. Onu živost i protočnost, bez aure ekskluzivnosti umjetničkih izložaba, koju se moglo zamijetiti u to vrijeme u Umjetničkom paviljonu (pa i kada odstranimo mučne školske posjete na kojima su, primjerice, učenici četvrtog razreda morali upamtiti barem petoricu zagrebačkih